

GWATEMALA

1. Informacje podstawowe

Powierzchnia :	108,9 tys. km ²
Populacja:	18,3 mln (2024)
Skład etniczny:	Metysi 56%, Indianie 43,5% (w tym Majowie 41,7%, Xinca 1,8%), osoby pochodzenia afrykańskiego 0,2%, Garifuna (osoby ze związków afrykańsko – karaibskich) 0,1%, cudzoziemcy 0,2%.
Podział administracyjny:	22 departamenty
Religia:	Katolicy (42%), różne denominacje protestanckie (46%), bezwyznaniowcy i wyznawcy tradycyjnych religii ludów rdzennych (11%), pozostali 11%.
Stolica:	Gwatemala (Ciudad Guatemala) – ca 3,1 mln mieszkańców
Inne ważniejsze miasta:	Villa Nueva (ca 1 tys. mieszkańców), Mixco (ca 520 tys. mieszkańców), Cobán (ca 330 tys. mieszkańców), San Pedro Carchá (ca 300 tys. mieszkańców)
Język urzędowy:	Hiszpański; ludność indiańska posługuje się powszechnie językami grupy maya
Waluta:	Quetzal (1 US\$ = 7 – 8 gtq)
Główne bogactwa naturalne:	Ropa naftowa, nikiel, drewno, ryby, energia wodna.
Główne gałęzie przemysłu:	Przemysł cukrowy, spożywczy, tekstylno-odzieżowy, meblarski, chemiczny, petrochemiczny, metalowy, kosmetyczny, papierowy
Główne produkty rolne:	Trzcina cukrowa, kukurydza, banany, kawa, fasola, kardamon, hodowla bydła, trzody chlewnej i drobiu
Ustrój polityczny:	Republika prezydencka
Głowa państwa i szef rządu (prezydent):	César Bernardo Arévalo de León
Minister Gospodarki:	Gabriela Garcia Pacheco
Ambasador Gwatemali w Polsce:	Sandra América Noriega Urizar de Kugler
Ambasador RP w Gwatemali:	Jolanta Janek (Ambasador RP w Panamie)
Najbliższe wybory parlamentarne:	2027

2. Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne (2023)

PKB (ceny bieżące) :	113,2 mld US\$
PKB per capita:	6,2 tys. US\$
Wzrost PKB:	3,7%
Struktura PKB:	Rolnictwo 10%, przemysł 22%, usługi 61%, niesklasyfikowane 7%
Dług publiczny::	25,2% PKB
Inflacja:	2,9%
Bezrobocie:	2,2%
Poziom korupcji:	25 (poziom Kirgistanu i Mozambiku)
Eksport:	14,6 mld US\$
Główni partnerzy w eksporcie:	USA, Salwador, Honduras, Nikaragua, Meksyk, Kostaryka, Niderlandy
Główne towary w eksporcie:	Banany i plantany, kawa, kardamon, cukier, olej palmowy, odzież, farmaceutyki, melony
Import:	32,5 mld US\$
Główni partnerzy w imporcie::	USA, Chiny, Meksyk, Salwador, Kostaryka, Panama, Honduras
Główne towary w imporcie:	Wyroby przemysłu petrochemicznego, elektronika, pojazdy samochodowe i motocykle, kukurydza, preparaty żywnościowe
Inwestycje zagraniczne:	1,8 mld US\$
Inwestycje gwatemalskie za granicą:	0,7 mld USD

3. Ogólna charakterystyka gospodarki Gwatemali.

Około 90% PKB Gwatemali jest tworzone przez firmy prywatne. Około 65% Gwatemalczyków jest zatrudnionych w usługach, który jest najszybciej rozwijającym się sektorem gospodarki. Najważniejszymi gałęziami przemysłu jest przetwórstwo żywności, lekki montaż oraz branża tekstylna-odzieżowa. Ok. 40% towarów przeznaczonych na eksport wytwarzane jest w specjalnych strefach ekonomicznych. Tradycyjnie kojarzone z Gwatemalą rolnictwo stopniowo traci na znaczeniu, niemniej nadal odgrywa sporą rolę zarówno w tworzeniu PKB, jak i eksporcie. Oprócz głównych produktów rolnych sprzedawanych za granicę (kawa, banany, cukier, kardamon), coraz szerzej rozwija się produkcja warzyw, owoców i kwiatów ciętych również przeznaczonych na eksport. Są plany zwiększenia eksportu także gumy naturalnej. Natomiast uprawa ryżu, fasoli i kukurydzy jest w większości wykorzystywana do konsumpcji krajowej. Niezwykle ważną pozycję w gospodarce Gwatemali odgrywają przekazy pieniężne pochodzące z USA, które w 2024 r. osiągnęły wartość 21,5 mld USD tj. ca 19% PKB.

W 1996 r. został podpisany traktat pokojowy kończący wojnę domową w Gwatemali. Pozwoliło to na wprowadzenie szerokich reform gospodarczych i rozwój współpracy międzynarodowej (także inwestycyjnej), co przyniosło poprawę sytuacji ekonomicznej kraju. Jednak kryzys finansowy z 1998 r. oraz spadek cen kawy (wiodącego produktu eksportowego kraju) zahamowały wzrost gospodarczy i wprowadziły rolnictwo w stan głębokiej recesji, z którego Gwatemala stopniowo wyszła do 2012 roku. Rankingi dokonywane przez Bank Światowy wskazują na konsekwentny od kilku lat awans Gwatemali w rankingach dot. gospodarek przyjaznych biznesowi i łatwości prowadzenia handlu.

Podstawowym problemem Gwatemali utrudniającym rozwój gospodarczy jest jeden z najbardziej nierównych podziałów dochodu narodowego na świecie. Najbogatsze 10% społeczeństwa otrzymuje prawie 50% całości przychodów; najbogatsze 20% już 2/3. W rezultacie blisko 32% społeczeństwa żyje za mniej niż 2 dolary dziennie; 13,5% za mniej niż 1 dolar. Wskaźniki dotyczące rozwoju społecznego, analfabetyzmu, śmiertelności dzieci należą do najwyższych na półkuli zachodniej. Od zakończenia wojny do priorytetów kolejnych rządów Gwatemali należało dążenie do poprawy życia obywateli i wzmocnienie instytucji publicznych. Prowadzi się kilka programów socjalnych na rzecz poprawy poziomu życia ludności, zwłaszcza zmniejszenia wskaźnika niedożywienia (wynoszącego w skali kraju 48%, a w najuboższych regionach nawet 90%) i rozszerzenia świadczeń medycznych dla dzieci poniżej piątego roku życia (wśród których śmiertelność wynosi 50%), kobiet ciężarnych oraz kobiet w okresie laktacji. Ponadto powołano Ministerstwo Rozwoju Społecznego, którego głównym zadaniem ma być

koordynacja programów socjalnych, a tym samym walka z ubóstwem i niedożywieniem. Innymi czynnikami utrudniającymi wzrost gospodarczy jest wysoka przestępczość oraz skandale korupcyjne.

4. Stan prawno – traktatowy

Gwatemala jest członkiem Wspólnego Rynku Ameryki Środkowej (CACM, Mercado Común Centroamericano - MCCA), a zatem częścią unii celnej wraz z Kostaryką, Salwadorem, Hondurasem, Nikaraguą i Panamą. Jako członek CACM, Gwatemala uczestniczy w Umowie o wolnym handlu Dominikana - Ameryka Środkowa - Stany Zjednoczone (CAFTA-DR). W ramach CACM, Gwatemala zawarła również umowy o wolnym handlu z Chile i Meksykiem. Ponadto, wielostronna umowa o wolnym handlu obowiązuje między Trójkątem Północnym (Gwatemala, Salwador, Honduras) a Kolumbią. Ponadto Gwatemala ma podpisane umowy o wolnym handlu z Izraelem, Tajwanem, Belize, Ekwadorem, Kubą, Meksykiem, Wenezuelą, Chile, Kolumbią, Panamą i Europejskim Stowarzyszeniem Wolnego Handlu (EFTA).

Istnieje umowa stowarzyszeniowa między Unią Europejską (UE) a państwami Ameryki Środkowej: Gwatemalą, Kostaryką, Salwadorem, Hondurasem, Nikaraguą i Panamą. Wspomniana umowa weszła w życie 1 maja 2024 r. Ponadto umowa stowarzyszeniowa Zjednoczonego Królestwa (UK) z państwami Ameryki Środkowej (w tym Gwatemali) w pełni obowiązuje od 1 stycznia 2021 r.

5. Dwustronna współpraca gospodarcza polsko - gwatemalska

a. Współpraca handlowa

Wg danych GUS, eksport Polski do Gwatemali w 2024 r. wyniósł 17,8 mln US\$, natomiast wg gwatemalskich danych importowych – 19,4 mln US\$. Import Polski z Gwatemali w 2019 r. wg danych GUS wyniósł 71,4 mln US\$, natomiast wg tamtejszych danych eksportowych 41,0 mln US\$. Różnice w tych liczbach wskazują na poziom handlu pośredniego via kraje trzecie.

Główne towary w eksporcie: siedzenia samolotowe, wyroby cukiernicze, papier specjalistyczny (testliner, kraftliner, półchemiczny), monety, banknoty, preparaty żywnościowe dla dzieci, wyroby chemiczne, armatura.

Główne towary w imporcie: banany i plantany, tytoń, przetwory owocowe, kawa, cukier, kardamon, owoce, awokado, lateks kauczukowy, alkohol (rum), wyroby tekstylno – odzieżowe.

b. Współpraca inwestycyjna

Brak jest informacji o polskich inwestycjach w Gwatemali i o gwatemalskich w Polsce.

6. Dostęp do rynku

Od kilku już lat Gwatemala znacząco obniża stawki celne i modernizuje procedury importowe, a także wprowadza nowe przepisy dot. zamówień publicznych i ochrony własności intelektualnej, zgodne ze standardami międzynarodowymi. Efektem tego jest wzrost poziomu handlu i napływu zagranicznych inwestycji.

W ograniczonym stopniu stosuje bariery pozataryfowe. Licencje importowe praktycznie nie są wymagane z wyjątkiem pozwoleń na import produktów związanych z ochroną zdrowia, bezpieczeństwem i ochroną środowiska.

Za największy problem w handlu uznaje się biurokrację i powolność działania miejscowych urzędów, wysokie koszty energii elektrycznej czy wspomniane zjawiska korupcyjne. Znane są również przypadki uznawania przez służby celne wartości towaru zapisanej na fakturach handlowych za zaniżoną. W takim przypadku, importer musi udowodnić, że faktura wykazuje faktyczną wartość towaru albo zapłacić wyższą opłatę celną.

7. Prawo regulujące działalność inwestorów zagranicznych

Tematykę inwestycji zagranicznych reguluje Dekret nr 9-98 Kongresu Gwatemali, a także szereg innych aktów prawnych, w tym zajmujących się funkcjonowaniem strefy wolnościowej Santo Tomás de Castilla (ZOLIC) oraz poszczególnymi działami gospodarki, ochroną środowiska, prawem pracy itd.

Ustawodawstwo krajowe zezwala na inwestycje zagraniczne praktycznie we wszystkich sektorów gospodarki oraz zapewnia traktowanie identyczne inwestorom z innych państw jak krajowym. Wyjątkiem są jedynie leśnictwo, ubezpieczenia i niektóre usługi specjalistyczne. Wysokość kapitału zagranicznego w firmach transportowych świadczących usługi wewnątrz kraju nie może przekroczyć 40%.

8. Perspektywy rozwoju współpracy.

Największe możliwości eksportowe dla polskich firm rysują się w zakresie motoryzacji (części, akcesoria samochodowe, lakiery, odświeżacze powietrza), produktów przemysłu celulozowo – papierniczego, sprzętu rolniczego, nawozów, maszyn dla przetwórstwa rolno-spożywczego, logistyki (budowa magazynów, składów itp.), towarów konsumpcyjnych, farmaceutyków/biotechnologii, technologii przemysłowej, tworzenia klastrów innowacyjnych/ ICT.

Potencjalne dziedziny współpracy inwestycyjnej to rolnictwo, przetwórstwo żywności, przemysł lekki, przemysł tekstylny – odzieżowy, przemysł chemiczny, usługi finansowe i informatyczne oraz turystyka.